

Sygn. akt: WA 18/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Bogdan Rychlicki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Buliński

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant : Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk Anny Czapigo
w sprawie K. K. o odszkodowanie i zadośćuczynienie, po rozpoznaniu w Izbie
Wojskowej na rozprawie w dniu 8 grudnia 2015 r., apelacji wniesionej przez
pełnomocnika wnioskodawcy E. K. córki K. K. od wyroku Wojskowego Sądu
Okręgowego w P. z dnia 15 września 2015 r.,

- 1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok,**
- 2. koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy Izba Wojskowa postanowieniem z dnia 12 grudnia 2013 r.,
sygn. akt: WZ 29/13, w uwzględnieniu wniosku pełnomocnika wnioskodawcy – E. K.
– córki K. K., zmienił zaskarżone postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w
P. z dnia 25 września 2013 r., i na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego

1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1583)- dalej tzw. ustawa lutowa) stwierdził nieważność wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 czerwca 1952 r., sygn. akt: Sr ../52, wobec K. K.

W dniu 31 października 2014 r. pełnomocnik wnioskodawcy złożył wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę w kwocie 2.295.903,24 zł i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości 500 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w tej sprawie. Ponadto pełnomocnik wniósł o przeprowadzenie dowodów niezbędnych dla rozstrzygnięcia wniosku.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 15 września 2015 r., na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy E. K. kwotę 34.373,77 zł tytułem odszkodowania za poniesioną przez represjonowanego K. K. szkodę oraz kwotę 300 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną przez niego krzywdę.

Sąd pierwszej instancji, rozstrzygając w przedmiocie wniosku pełnomocnika wnioskodawcy, m. in. ustalił, że K. K. jako pracownik Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej w G. był zatrudniony na stanowisku starszego kreślarza. Jako kwotę adekwatną w zakresie miarkowania odszkodowania Sąd pierwszej instancji przyjął wysokość przeciętnego wynagrodzenia w skali całego kraju ustalonego przez GUS w ślad za ostatnim komunikatem Prezesa GUS z dnia 11 sierpnia 2015 r. (M. P. z 2015 r., poz. 720) w kwocie 3.854,88 zł. Sąd *meriti* również poczynił ustalenie, że K. K. został zwolniony z pracy z dniem 10 marca 1952 r. i brak było danych, że otrzymał wynagrodzenie za marzec 1952 r. W związku z tym przyjęto, że do chwili wykonania wyroku utracił on wynagrodzenie z tytułu wykonywanej pracy za okres 7,3 miesiąca, w wysokości 34.373,77 zł. W tej sytuacji, w ocenie Sądu *meriti* niezasadne było zastosowanie „przeliczenia wartości zarobków represjonowanego w 1952 r. na aktualną walutę w oparciu o parytet złota ustalony w 1950 r. w następstwie przeprowadzenia tzw. reformy walutowej”, albowiem Polska jako członek Międzynarodowego Funduszu Walutowego nie stosuje parytetu złota w swoim wewnętrznym obiegu płatniczym. Sąd pierwszej instancji również nie

podzielił wniosku pełnomocnika o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zwaloryzowanej kwoty utraconego wynagrodzenia przez represjonowanego za okres po 9 października 1952 r. (data wykonania wyroku) przy założeniu, że pracowałby on do ukończenia 65 roku życia oraz zwaloryzowanej kwoty utraconej przez niego emerytury przy założeniu, że żyłby on ponad 83 lata.

Co do wysokości kwoty zadośćuczynienia należnej wnioskodawcy Sąd *meriti* poczynił ustalenie, że represjonowany w chwili aresztowania miał 25 lat, od 4 lat był żonaty, a przed jego aresztowaniem, jego jedyna córka skończyła 3 lata. K. K. „prowadził normalne życie, miał pracę i realne widoki na pomyślną przyszłość swoją i rodziny”, które zostało unicestwione w następstwie orzeczenia i wykonania kary śmierci, przy czym okres oczekiwania przez niego na wynik postępowania odwoławczego jak również samo wykonanie tejże kary stanowiło samą w sobie „torturę psychiczną”. W związku z tym, jako kwotę zadośćuczynienia adekwatną do skali doznanej krzywdy przyjęto wysokość 300 000 zł.

Apelację od wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy.

Zaskarżając go tylko w części, w odniesieniu do wysokości zasądzonej kwoty odszkodowania zarzucił: naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 8 § 1 k.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy lutowej w zw. z art. 41 ust. 5, art. 77 ust. 1 i 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że K. K. na skutek wykonania na nim kary śmierci nie poniósł szkody, tj. nie utracił zdolności do zarobkowania w przyszłości, czego konsekwencją było oddalenie wniosku wnioskodawcy w tej części, podczas gdy prawidłowa wykładnia ww. przepisów winna uwzględniać kontekst konstytucyjny i prowadzić do wniosku, że brak było podstaw do nieuwzględnienia wniosku o odszkodowanie za korzyści utracone przez K. K. Pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwoty 2 261.530,23 zł tytułem uzupełniającego odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że w niniejszej sprawie należało stosować bezpośrednio przepisy ustawy zasadniczej, w tym prawo do odszkodowania za bezprawne uwięzienie, prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie

władzy publicznej. Autor apelacji zwrócił również uwagę na nierówność w dochodzeniu do odszkodowania przez osobę, której bezprawnie odebrano życie, od tej, wobec której orzeczono karę więzienia, co stanowi naruszenie zasady równości wobec prawa.

Sąd Najwyższy po wysłuchaniu pełnomocnika wnioskodawcy popierającego apelację oraz prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej, który wnosił o nieuwzględnienie apelacji pełnomocnika wnioskodawcy i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku, rozważył.

Apelacja nie jest zasadna.

Podniesiony w niej zarzut należało uznać za nietrafny z następujących powodów. Na wstępie należało stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń co do okoliczności związanych z zatrzymaniem K. K., okresem bezprawnego jego uwięzienia, rodzajem i czasokresem wykonywanej przez niego pracy. Zasadnie przyjął stosowną kwotę wynagrodzenia za wykonywaną przez niego pracę, która pomnożona przez okres jego bezprawnego pozbawienia wolności, stanowiła realną szkodę w postaci utraconego przez niego wynagrodzenia. Dokonane przez Sąd pierwszej instancji wyliczenia są prawidłowe, brak jest podstaw do ich skutecznego kwestionowania. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że m.in. roszczenie o odszkodowanie dochodzone na podstawie ustawy lutowej jest roszczeniem o charakterze cywilnoprawnym i na tej podstawie osobie uprawnionej przysługuje odszkodowanie za szkodę materialną (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 28 października 1993 r., I KZP 21/93, OSNKW 1993, z. 11-12, poz. 67, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 17 maja 2013 r., II AKa 147/13). Ponadto, jak podnosi się w orzecznictwie, w wypadku śmierci osoby represjonowanej na skutek wykonania kary śmierci, orzeczonej wyrokiem, który został uznany za nieważny na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy lutowej, na osoby wymienione w art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy lutowej przechodzi uprawnienie do odszkodowania za szkodę poniesioną przez osobę represjonowaną do chwili jej śmierci (podkreśl. SN) oraz zadośćuczynienie za doznaną do tego czasu krzywdę (podkreśl. SN) wynikłe z wydania takiego wyroku (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 28 września 1994 r., I KZP 9/94, OSNKW 1994, z. 9-10, poz. 54). W

zakresie wykładni pojęcia „odszkodowanie”, w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy lutowej to w ślad za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r., WA 20/08 (OSNwSK 2008/1/1150) należy posłużyć się regułami ustalonymi w prawie cywilnym - *in concreto* art. 361 § 2 k.c., a co do kwestii zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stosować art. 445 § 2 k.c. Artykuł 361 § 1 i 2 k.c. stanowi: „Że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono”. Jak akcentuje się w orzecznictwie w tym zakresie ”kodeksowa zasada pełnego odszkodowania przejawiająca się w tym, że naprawienie szkody obejmuje zarówno straty jakie poszkodowany poniósł, jak i korzyści, które mógł osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono, nie ma charakteru bezwzględne. Odstępstwa od tej zasady przewidziane są w wielu przepisach kodeksu (art. 362, 390 § 1, art. 440 i innych). Odstępstwa te znajdują się też w ustawach pozakodeksowych” (por. teza 13 do art. 361, Gerard Bieniek, Helena Cieplą, Stanisław Dmowski, Jacek Gudowski, Krzysztof Kołakowski, Marek Sychowicz, Tadeusz Wiśniewski, Czesława Żuławska. Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga trzecia, Zobowiązania, Tom I, s. 82, Warszawa 2009). W rozpoznawanej sprawie przepis art. 8 ust. 1 ustawy lutowej stanowi samoistną podstawę do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia i nie obejmuje swym zakresem hipotetycznych korzyści wskazanych we wniosku. Przepis ten nie przewiduje również samoistnych roszczeń dla małżonka, dzieci i rodziców represjonowanego, a stanowi jedynie o przejściu na te osoby jego uprawnień w tym zakresie (por. też uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 27 stycznia 1993 r., I KZP 35/92, OSNKW 1993, z. 3-4, poz. 16, s.10).

W związku z tym za rażąco dowolne należało uznać wywody skarżącego o naprawienie szkody uwzględniającej czasokres wykonywania przez K. K. pracy do 65 roku, jak również otrzymywania przez niego z tego tytułu emerytury do 83 roku życia, gdyby nie wykonano na nim kary śmierci. W związku z tym, że skarżący kontestuje *ratio legis* przepisu art. 8 ust. 1 ustawy lutowej jako samodzielnej podstawy do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia, to należało

zaakcentować, że charakter tego przepisu w żadnym stopniu nie jest ograniczony przepisami ustawy zasadniczej, która m. in. w art. 77 i powołanych przez autora apelacji przepisach li tylko „wyraża ogólną zasadę prawa do odszkodowania za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej, ale nie określa wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, ani nie reguluje trybu dochodzenia odszkodowania. Te zagadnienia są regulowane w ustawach szczególnych, jak kodeks cywilny czy ustawa lutowa” (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 15 kwietnia 2000 r., II Ka 38/10, KZS 2010/6/47). Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie w pełni aprobuje ten pogląd.

W podsumowaniu wywodów należało nie uwzględnić apelacji pełnomocnika wnioskodawcy i zaskarżony wyrok utrzymać w mocy.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 13 ustawy lutowej.

kc